

УДК 631.147(4-672EU)

Bibliid 1451-3188, 22 (2023)

Год XXII, бр. 83, стр. 125–146

Изворни научни рад

Рад примљен 12. 7. 2023. године

Рад одобрен 9. 8. 2023. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iipe_ez.2023.22.83.8

АКЦИОНИ ПЛАН ЕУ ЗА РАЗВОЈ ОРГАНСКЕ ПРОИЗВОДЊЕ (2021–2027)

Душан ДАБОВИЋ*

Анстракт: У предметном раду аутор настоји да истражи основне елементе Акционог плана Европске уније (ЕУ) о органској производњи за период од 2021. године до 2027. године. У истраживању су поред језичког и формално-правног метода коришћени још и упоредноправни и статистички методи. Уводно излагање прати анализа мера које се односе на Акциони план, а које се односе на стимулисање потражње и осигурање поверења потрошача, стимулацију конверзије и јачање ланца вредности и унапређење доприноса одрживости органске пољопривреде. Утврђујући значај Акционог плана аутор се у тексту осврће и на Стратегију пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период од 2014. године до 2024. године. Користећи одређене статистичке податке, аутор долази до закључка да је након увођења подстицаја за развој органске производње у Србији запажен константан раст броја произвођача и површина на којима се примењују методе органске производње. Међутим, аутор запажа и да домаће тржиште органских производа није довољно развијено, будући да до сада није предузето довољно напора на едукацији произвођача и потрошача, као и ни на промоцији органских производа. Ако је један од циљева домаће Стратегије било повећање површине под органском производњом за трећину, аутор сматра да би било упутно да се у новој Стратегији о развоју пољопривреде, за следећи десетогодишњи период, донесе посебан Акциони план о развоју органске

* Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије. E-mail: dusan.dabovic@minpolj.gov.rs

производње, чија би садржина била усклађена са Акционим планом ЕУ, све у циљу унапређења органске производње у нашој земљи.

Кључне речи: ЕУ, пољопривреда, органска производња, Акциони план, *acquis communautaire*

1) СВРХА

Акциони план ЕУ о развоју органске производње донела је Европска комисија у априлу 2021. године. Овај документ представља редакцију текста претходно донетог Акционог плана.¹ Садржински, Акциони план се састоји од текстуалног дела и приложене табеле. У тренутку доношења, Акциони план није објављен у Службеном листу ЕУ (јер није предвиђено да се та врста документа у њему објављује, већ је због свог великог значаја објављен наредне године у виду резолуције Европског парламента).² Акциони план донет је имајући пре свега у виду статистичке податке да је у ЕУ пољопривредна површина под органском пољопривредом, у претходном периоду, за 10 година била повећана за скоро 66 процената – од 8,3 милиона хектара у 2009. години, до 13,8 милиона хектара у 2019. години, што је тада чинило 8,5 одсто од укупног ЕУ пољопривредног подручја. Ово повећање површине под органском пољопривредом поклапало се са знатним повећањем промета органских производа на мало. Наиме, вредност промета у претходних 10 година, од око 18 милијарди евра у 2010. години повећана је на више од 41 милијарде евра у 2019. години. Уз то, Европски зелени договор је у средишту политичке агенде Европске комисије, а један од примарних циљева ЕУ јесте одржива, климатски неутрална Европа до 2050. године.³ Акциони план наглашава да је „кључ“ за управљање транзицијом ка одрживом систему исхране, јачање напора фармера да се ухвате у коштац са климатским променама, заштите животну средину и сачувају биодиверзитет. Дакле, према

¹ “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions on an Action plan for the development of organic production”, COM(2021) 141 final/2, 19.4.2023. Интернет: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0141R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0141R(01)), 12.7.2023. За првобитни текст Акционог плана видети: COM(2021)141 final of 25.03.2021. Видети: Anna Caprile, James McEldowney, “Development of organic production in the EU: 2021–2027 action plan [Policy Podcast]”, *ThinkThink*. Интернет: <https://epthinktank.eu/2021/07/29/development-of-organic-production-in-the-eu-2021-2027-action-plan/>, 12.7.2023.

² “European Parliament resolution of 3 May 2022 on an EU action plan for organic agriculture” (2021/2239(INI)(2022/C 465/02), *O.J. C 465/22*, 6.12.2022.

³ “Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions, the European Green Deal”, COM/2019/640 final. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>, 12.7.2023.

овом документу пољопривредна заједница има суштинску улогу у постизању поменутих циљева, а пољопривредници који се баве органском производњом су пионири одрживе пољопривреде. Стога, утврђени ЕУ органски лого одражава посвећеност фармера овим високим производним стандардима, а потрошачи могу бити уверени да је тај производ направљен према строгим правилима одрживости. У овом плану се наводи да „Стратегија о заштити биодиверзитета 2030”, и „Стратегија од њиве до трпезе”, заједно са Акционим планом чине основу читавог ланца исхране ЕУ, од производње до потрошње, који такође обухвата међународну сарадњу на принципима одрживог система исхране.⁴ Ови акти, како се тврди, имају за циљ да помире производњу хране са заштитом животне средине уз подстицање улагања у одрживу производњу, што је циљ који Европска комисија жели да промовише у оквиру циљева одрживог развоја. У том смислу, „Стратегија од њиве до трпезе” најављује иницијативу ЕУ за смањење емисије угљеника за овај период, која у контексту међународног климатског споразума, има за циљ да награди пољопривреднике за верификовано обезбеђивање обнове екосистема и смањење емисије угљеника. Према Плану, органска пољопривреда има централну улогу у постизању опоравка Европе, који би требало да буде „зелени и дигиталан”, кроз јачање руралних прихода. То генерално укључује краће ланце снабдевања и пружа могућности за мале фармере, што је побољшано новим одредбама уведеним у Уредби 2018/848 о органској производњи.⁵ Овај основни пропис, како се тврди, има за циљ модернизацију овог сектора и хармонизацију правила органске пољопривреде на нивоу ЕУ. У време израде пројекција потрошње, у складу са статистичким подацима из 2019. године, могло се очекивати да ће органска пољопривреда до 2030. године у ЕУ порасти за око 18 одсто. Међутим, „Стратегија од њиве до трпезе” је као циљ за 2030. годину поставила амбициозно повећање од 25 одсто, тако да је и овај Акциони план преузео тај циљ, те је било потребно да се осмисле начини додатног повећања удела органске пољопривреде у европској привреди и потрошњи. Стога се у овом плану наводи да је неопходно да се изнађу нови начини промовисања органске пољопривреде у ЕУ. На пример,

⁴ “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions EU Biodiversity Strategy for 2030 Bringing nature back into our lives”, COM/2020/380 final. Интернет: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380>, 12.7.2023. “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions,” COM(2020) 381 final. Интернет: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF, 12.7.2023.

⁵ “Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007”, OJ L 150, 14.6.2018, p. 1–92; Видети: Hanspeter Schmid, “Regulation (EU) 2018/848 – The New EU Organic Food Law”, *EFFL*, 2019, No. 1, pp. 1–14.

укључивање органских производа у школске оброке и кантине на радном месту, затим у угоститељском сектору кроз систем подстицаја, у супермаркете кроз промотивне кампање, као и у свакодневне кућне оброке, органска храна би требало да постане доступна већем броју грађана. Овај Акциони план такође има за циљ да подржи пољопривреднике у преласку на органску производњу, повећањем могућности одговарајућег образовања и обука. Дакле, закључује се да је органска пољопривреда модел који треба следити, јер то свакако није једини одрживи пољопривредни систем, али је за сада једини систем који је препознат прецизном методом сертификације те, као такав, треба да буде најбољи пример на путу ка одрживим пољопривредним праксама, бољем коришћењу обновљивих ресурса, вишим стандардима добробити животиња и већим приходима за фармере. Осим тога, сматра се да органска пољопривреда може да пружи веће могућности младим пољопривредницима, као и једнак приход између жена и мушкараца, при чему неке студије показују да органска пољопривреда за жене представља лакши начин почетка бављења пољопривредом, од конвенцијалног пољопривредног приступа.⁶ У децембру 2020. године Европска комисија је објавила препоруке државама чланицама за њихове будуће стратешке планове ЗПП.⁷ Ове препоруке се односе на економске, еколошке и социјалне изазове европске пољопривреде и руралних подручја, са фокусом на Европском зеленом договору, укључујући циљ од 25 одсто повећања пољопривредног земљишта под органском пољопривредом до 2030. године. С обзиром на то да се обим органске производње и потрошње значајно разликује међу државама чланицама, јер се удео пољопривредног земљишта под органском пољопривредом креће од 0,5% до највише 25%, кључно је да свака држава чланица развија своју сопствену националну стратегију о органској пољопривреди, ослањајући се на свеобухватне анализе овог сектора, са адекватним акцијама, подстицајима, јасним роковима и националним циљевима. Све државе чланице, у својим стратешким плановима, требало би да објасне како намеравају да допринесу циљу на нивоу целе ЕУ постављањем националне вредности за свој удео земљишта под органском пољопривредом до 2030. године. Што се тиче аквакултуре, предвиђа се да ће Европска комисија подстицати државе чланице да укључе повећање органске аквакултуре међу циљеве свог вишегодишњег стратешког плана за

⁶ "Employment rates by sex, age, and degree of urbanization (%)", EUROSTAT. Интернет: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/LFST_R_ERGAU_custom_443889, 12.07.2023; "Mean and median income by the degree of urbanization". Интернет: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ILC_DI17_custom_416294, 12.7.2023.

⁷ "Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions Recommendations to the Member States as Regards their Strategic Plan for the Common Agricultural Policy", COM/2020/846 final. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0846>, 12.7.2023.

аквакултуру и то дуж три осе (производња, прерада и трговци на мало и потрошачи). При томе, да би се подржао позитиван развој у органском сектору и ради одржавања уравнотеженог и профитабилног тржишта за органске произвођаче, истиче се да је кључно повећати укупну потражњу за органским производима. Да би се постигао тај циљ, наводи се да је потребно и значајно повећање органске аквакултуре до 2030. године.

2) МЕРЕ

„Саопштење комисије Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона о Акционом плану за развој органске производње” [Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions on an Action plan for the development of organic production].

3) САДРЖАЈ

Акциони план доноси три групе мера: у вези стимулисања потражње и осигурања поверења потрошача у ЕУ, о стимулацији конверзије и јачање ланца вредности, и о унапређењу доприноса одрживости органске пољопривреде.

Стимулисање потражње и осигурање поверења потрошача

Како се наводи у овом Акционом плану, док сваки Европљанин у просеку троши око 84 евра годишње на органске производе, годишња потрошња органских производа по глави становника значајно се разликује међу државама чланицама у распону од 1 до 344 евра.⁸ Поред разлика у куповној моћи, разлика постоји и због тек започетог тржишта органских производа у појединим регионима, недостатка одговарајућег ланца снабдевања у многим областима, као и због недовољног познавања одговарајућег логотипа потрошача и предности органске производње. Будући да је производња органске аквакултуре релативно нов сектор, постоји значајан потенцијал за раст у овој области. Жељени раст у области органске пољопривреде неће се остварити без повећања потражње за органским производима. Иако је свеобухватан, овај Акциони план наглашава „повуци” ефекат, односно првенствено има за циљ да повећа потрошњу органске хране широм ЕУ. Наиме, грађани у ЕУ све више цене храну произведену са широм користи за друштво, као што су органски производи, производи са географским

⁸ *Ibidem*

пореклом, локални системи за производњу хране са нижим емисијама угљеника и иновативним ниским емисијама. Мере предложене у овом делу Акционог плана фокусирају се на стимулисање тражње за органским производима повећањем свести о његовим предностима и поверењем потрошача у органски лого. Државе чланице могу да стимулишу потрошњу органских производа. На пример, државе чланице могу снизити стопе ПДВ-а за органско воће и поврће. Промовисање потрошње органске хране даће подстицај фармерима да пређу на органску производњу, што ће, с друге стране, повећати и диверсификовати понуду да се задовољи ова већа потражња потрошача.

Промовисање органске пољопривреде и ЕУ логоа

Док је органски лого ЕУ најпризнатији међу логотипима европског квалитета, још увек постоји простор за даље повећање његовог нивоа препознатљивости. Најновији извештај Евробарометра на ову тему, који је објављен у октобру 2020. године, показује да 56% потрошача у ЕУ познаје органски лого ЕУ. Ово је значајно повећање у односу на раније године. Међутим, и даље постоје значајне разлике између држава чланица, при чему се вредности крећу од 30% до 74%. У контексту политике промоције пољопривреде ЕУ, Европска комисија активно промовише органске производе, а то ће чинити и у будућности.⁹ За 2021. годину укупан удео буџета за промоцију органске пољопривреде достиже 27% и износи 49 милиона евра.¹⁰ У оквиру Активности број 1 која се односи на информације и комуникације, предвиђено је да ће Европска комисија, почев од 2021. године, давати већи фокус на информације о органским производима међу темама које се односе на ЗПП. Почевши од 2022. године, предвиђено је континуирано прикупљање података о животним, економским и друштвеним користима органске пољопривреде и информисање грађана, укључујући и пољопривреднике, коришћењем друштвених медија. Такође, од 2022. године планира се мерење свести потрошача о органском логотипу ЕУ, кроз праћење напретка у извештајима Евробарометра. Активност број 2 односи се на обавезу Европске комисије да настави да обезбеђује амбициозан буџет ЕУ за подстицање потрошње органских производа који је усклађен са политиком и активностима „Стратегије од њиве до трпезе” и „Европског плана за борбу против рака”. У том смислу, Комисија би требало заједно са државама

⁹ Душан Дабовић, „Уредба о финансирању, управљању и праћењу заједничке пољопривредне политике Европске уније”, *Европско законодавство*, 2023, бр. 81–82, стр. 147–166.

¹⁰ „Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions Recommendations to the Member States as Regards their Strategic Plan for the Common Agricultural Policy”, *op. cit.*, стр. 6.

чланицама и другим актерима, почев од 2021. године, да издвоји повећани буџет у циљу подизања свести потрошача и стимулисања тражње за органским производима, појача промоцију органских производа ЕУ у трећим земљама, подигне свест о извозним могућностима за органске произвођаче из ЕУ, како би се искористиле мреже споразума о слободној трговини и споразума о еквивалентности.¹¹

Промовисање органских кантина и повећање употребе зелене јавне набавке

У плану се потенцира да градови, места и региони играју све важнију улогу у промовисању производње органске хране, тако да би развој јавних кантина које фаворизују органску храну, или ваучери за органску храну дати угроженим људима, на пример, могли да обезбеде значајне могућности за повећање органске потрошње и производње. Стога, предлаже се да постојеће мреже треба подстицати да се прошири број градова и насеља укључених у националне или локалне стратегије промовисања органске хране у мензама. При томе, наводи се пример да је Копенхаген први град који је достигао 100% органских јавних кантина, које снабдева око 25.000 хектара органског пољопривредног земљишта углавном око овог града. Такође, наводи се да Беч има мрежу органских урбаних башта од око 860ха која такође снабдева јавне кантине. Осим тога, споменуто је и да Рим служи око милион органских obroка дневно у јавним мензама. У том смислу, у овом Акционом плану се наводи да би прелаз на органску храну у јавним мензама могао изазвати потенцијалне користи за градску пољопривреду и активности аквакултуре, развоја локалних ланаца снабдевања и промене најбољих пракси. Истовремено, обезбеђење органских производа у мензама учиниће ове производе доступним широком кругу јавности, односно потрошача. Истиче се да Зелене јавне набавке нуде потенцијал за подстицање органске пољопривреде. У спровођењу оваквих поступака набавки указује се да треба обратити посебну пажњу на мала газдинства, микро предузећа и мала и средња предузећа. У октобру 2019. године, Европска комисија је издала нове Критеријуме ЕУ зелених јавних набавки за храну, угоститељске услуге и аутоматизацију.¹² Ипак, указује се да постоји још увек недостатак знања међу јавним управама – посебно локалним – о могућностима које нуде правила о зеленим јавним набавкама приликом организовања јавних набавки. Стога се Европска комисија обавезује да на основу „Стратегије од њиве до трпезе”

¹¹ *Ibidem*, p. 7.

¹² “Commission staff working document: EU green public procurement criteria for food, catering services, and vending machines”, SWD (2019) 366 final. Интернет: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12672-2019-INIT/en/pdf>, 12.07.2023.

утврди најбољи начин одређивања минимума обавезних критеријума за одрживу набавку хране, за промовисање здраве и одрживе дијете, укључујући органске производе, у школама и јавним установама. Дакле, Активност број 3 се односи на стимулисање већег прихватања органских производа у јавним мензама, тако што ће Европска комисија, заједно са заинтересованим странама и државама чланицама да: подигне свест о критеријумима за јавне набавке издатим у 2019. години; интегрише органске производе у минималне обавезне критеријуме за јавне набавке одрживе хране, које треба развити као део законодавног оквира за одрживи систем исхране до 2023. године; анализира тренутну ситуацију у погледу примене ЕУ зелених јавних набавки и позивати државе чланице да утврде амбициозне националне циљеве за органску храну; припреми, у блиској сарадњи са Европским економским и социјалним комитетом, Комитетом региона и Споразумом градоначелника, конкретне догађаје за управе задужене за јавно угоститељство, за подизање свести о ЕУ зеленим јавним набавкама, почевши од 2022. године.¹³

Јачање органских школских шема

Истиче се да школска шема ЕУ подржава дистрибуцију воћа, поврћа и млека деци, у комбинацији са образовним активностима, с циљем поновног повезивања деце са пољопривредом и подучавањем здравих навика у исхрани, чиме се подстиче здрава исхрана и одржавање краткорочне и дугорочне потрошње ових производа. У складу са „Стратегијом од њиве до трпезе”, како се наводи у Акционом плану, државе чланице требало би да дају приоритет дистрибуцији органских производа у оквиру школске шеме ЕУ, кроз критеријуме за одабир или доделу у процедури јавних набавки, и/или као низ повољнијих услова. Европска комисија ће, како се наводи, подржати ове принципе у ревизији школских система. Утврђено је да тренутно неколико држава чланица не дају приоритет органским производима, углавном зато што су ови производи често скупљи од неорганских, што би се могло ублажити тако што би државе чланице узимале порез, као што је уклањање снижених стопа на пестициде као пољопривредне инпуте. У Активности број 4, као део прегледа оквира школске шеме ЕУ планираног за 2023. годину, у складу са „Стратегијом од њиве до трпезе”, и у складу са европским планом за борбу против рака, планира се да ће Европска комисија, са државама чланицама и другим актерима сарађивати са државама чланицама да идентификују начине за даље повећање дистрибуције органских производа у школским шемама. У том смислу, Комисија ће позвати државе чланице да наставе да повећавају овај удео, а оне који су даље заостале

¹³ “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions an action plan for the development of organic production”, *op. cit.* p. 8.

мораће да направе додатне напоре. Комисија ће настојати да у координацији са државама чланицама спроведе студију о реалним ценама хране, укључујући и улогу опорезивања.

Спречавање превара са храном и јачање поверења потрошача

Успешност органских производа зависи од поверења потрошача у органски лого ЕУ и систем његове контроле. Преварно понашање и намерно кршење органских правила могу нанети сумњу потрошача у поверење у органске производе. Сарадња између званичника који познају пољопривредно-прехранбени ланац, полиције и царине је веома важно на националном нивоу и на нивоу ЕУ за спречавање и борбу против превара у вези органских производа. Активност број 5 предвиђа да Комисија, заједно са државама чланицама, почев од 2021. године, ојача борбу против превара, а посебно да обезбеди снажан надзор система контроле у државама чланицама и трећим земљама, да повећа сарадњу са управама држава чланица и трећим земљама, ослањајући се, између осталог, на своја средства и резултате претходних ревизија, те да помогне државама чланицама у развоју и имплементацији превенције превара, кроз циљане радионице за размену најбољих пракси. Активност број 5 предвиђа и унапређење сарадње са Мрежом ЕУ за преваре у храни и Еурополом у анализи сектора да спречи превару и координира истраге. У Акционом плану наводи се да се репутација органског сектора ослања на способност праћења производа од њиве до трпезе. Да би се ојачала следљивост и транспарентност, важно је имати јасан преглед оператера који су укључени у производњу, дистрибуцију и маркетинг органских производа у ЕУ. Национални контролни органи су већ обавезни да објаве на њиховој веб страници сертификате органских оператера, али ове информације још увек нису централизоване на јединственом веб-сајту на нивоу ЕУ. Стога, активност број 6 се односи на то да ће Европска комисија, почев од 2021. године, развијати базу података сертификата свих оператера у ЕУ, а касније и релевантних органских оператера у трећим земљама на основу анализе која је већ започета у оквиру акције из 2014. године. Такође се предвиђа и да ће се промовисати упис надлежних и контролних органских органа и потписивање уверења о инспекцији дигитално, јер ће овај процес без папира смањити административно оптерећење и ризик од фалсификовања докумената. Планирана је и координација редовних вежби следљивости на органским производима у сарадњи са државама чланицама, њиховим контролним телима и трећим земљама, посебно у случају органске хране са сумњом на превару. Дигиталне технологије могу помоћи у означавању, праћењу, локализацији и дељењу података у вези са производима, те Европска комисија ради на решењима као што су дигитални пасоши. Тврди се да би органски сектор могао да буде од користи, с обзиром на коришћење нових

технологија у све сложенијим ланцима вредности што изискује већу транспарентност. Вештачка интелигенција и сличне технологије могу помоћи у јачању органске сертификације, посебно обезбеђивањем транспарентности дуж ланца снабдевања и следљивости производа, што доприноси поверењу потрошача. Активност број 7 овлашћује Европску комисију да од 2021. године, у синергији са радом на дигиталним пасошима органских производа процени у којој мери би следљивост органских производа могла да има користи од дигиталних технологија и да предвиди, у другом кораку, пилот пројекат са заинтересованим странама. Ови кораци ће бити допуњени акцијама у оквиру Хоризонт Европа о коришћењу блокчејн технологије у пољопривредно-прехранбеном сектору, као и другим циљаним истраживањима и иновацијама усмереним на развој иновативних решења за праћење органске хране.

Допринос приватног сектора

Продавци на мало, угоститељске услуге, ресторани и услуге доставе могу играти важну улогу у промоцији органских прехранбених производа. Они могу, на пример, да обезбеде довољну и приступачну понуду органских производа у прехранбеним продавницама, супермаркетима и онлајн продавницама и у органским менијима у ресторанима и угоститељским услугама. Ове акције могу се комбиновати са објашњењем економских, еколошких и друштвених користи органске производње. Штавише, како се тврди, приватни сектор може играти важну улогу у промоцији органске хране, укључујући и информисање својих запослених о предностима органске пољопривреде (нпр. комуникациони материјал доступан од стране ЕУ), нудећи органске производе у својим мензама, и награђујући своје запослене „био-чековима” које могу да користе за куповину производа органске пољопривреде. У том смислу, Активност број 8 предвиђа јачање улоге трговаца на мало и велико, угоститељства, услуга, ресторана и других послова. Почев од 2021. године, Комисија има за циљ чвршће обвезивање заинтересованих страна у пружању подршке и повећању дистрибуције и продаје органских производа, у контексту „Стратегије од њиве до трпезе”. Комисија ће тежити да на том плану успостави партнерства са предузећима која су спремна да промовишу употребу органских производа као дела њихове политике корпоративне одрживости.

Стимулација конверзије и јачање ланца вредности

Као што је већ поменуто, у плану се наводи да просек ЕУ од 8,5% пољопривредног земљишта под органском пољопривредом крије значајне разлике међу државама чланицама у погледу удела пољопривредног земљишта намењеног органској пољопривреди, од најнижег од 0,5% до високог са више од 25%. Исто важи и за органску аквакултуру која се у последње време значајно

повећава у неким државама чланицама, док је у другим још увек у раним фазама. Ове разлике између држава чланица делимично су последица чињенице да у неким од њих недостају адекватне структуре. Постављање адекватних структура омогућило би правилно каналисање органске производње у ланцима снабдевања, што би заузврат омогућило пољопривредницима да у потпуности имају користи од додатне вредности органске производње. Акциони план би отуд требало да подстакне прихватање органске производње, посебно у оним државама чланицама у којима је удео испод просека у ЕУ. Већина држава чланица је већ дефинисала националне циљеве пољопривредних површина под органском производњом. Паралелно, буџет ЗПП-а остаје кључно средство за подршку конверзији. Тренутно, око 1,8% буџета ЗПП-а користи се за подршку органској пољопривреди. Будући ЗПП ће укључивати еко-шеме које ће бити подржане буџетом од 38–58 милијарди евра, за период 2023–2027. године, у зависности од исхода преговора институција ЕУ.¹⁴

Подстицање конверзије, улагања и размене најбоље праксе

Програми руралног развоја ЗПП-а омогућили су финансијску подршку пољопривредницима у ЕУ да претворе своја имања у органску производњу и да их одржавају. Ова подршка показала се суштинском у подстицању фармера да пређу на органску пољопривреду. То је главни фактор повећања површине земљишта под органском производњом. За будућност ЗПП-а државе чланице имаће флексибилност да подрже органске оператере, како у оквиру фондова за рурални развој тако и уз циљану директну подршку приходима за еко-шеме. Буџет за мере подршке за органску конверзију и одржавање, као и за подршку инвестицијама у ЗПП-у, стратешки планови држава чланица требало би да буду усклађени са националним амбицијама за повећањем органске производње. Како се наводи, органска пољопривреда даје драгоцен допринос ЗПП-у и заједничком рибарству, кроз специфичне циљеве политике, као што су: „Осигурање правичног прихода за пољопривреднике, ребалансирање положаја фармера у ланцу вредности, обезбеђивање одрживог развоја и ефикасно управљање природним ресурсима, заштита екосистема биодиверзитета, услуга и станишта и пејзажа” и побољшање одговора европске пољопривреде и аквакултуре према друштвеним захтевима у погледу хране и здравља, као и добробити животиња”. Имајући у виду како је утврђено у плану, органска пољопривреда је посебно обрађена у препорукама датим државама чланицама у вези девет специфичних циљева ЗПП-а. У овим препорукама Европска комисија тражи од држава чланица да поставе експлицитне националне вредности за органску храну за циљано подручје,

¹⁴ Irina Pilvere, Irina Aleksejs Nipers, Aija Pilvere, “Evaluation of the European Green Deal Policy in the Context of Agricultural Support Payments in Latvia”, *Agriculture*, 2022, Vol. 12, No. 12, pp. 1–22.

узимајући у обзир њихову специфичну ситуацију и горенаведене препоруке. У том смислу, Комисија ће подстицати техничку помоћ пољопривредницима широм ЕУ у ЗПП-у и након 2020. године, како би подстакла прихватање органске пољопривреде. Притом, подршка органској аквакултури биће одобрена преко Европског фонда за поморство, рибарство и аквакултуру у периоду 2021–2027. Осим тога, развој органског сектора захтева доквалификацију и преквалификацију радне снаге пољопривредно-прехрамбеног сектора. Европски пакт за вештине пружа могућности за вештине великих размера у индустријским екосистемима (као што је пољопривредно-прехрамбени) и требало би да буде у потпуности мобилисан за постизање циљева постављених у овом плану. У вези Активности број 9, у оквиру нове ЗПП, Комисија ће, почев од 2023. године, проценити специфичне околности и потребе држава чланица у погледу раста органског сектора и обезбедити да државе чланице дају најбоље коришћене могућности које нуди нова ЗПП да подрже своје националне органске секторе. Ова подршка укључиће техничку помоћ, размену најбољих пракси и иновације у органској производњи, као и пуну употребу релевантних ЗПП инструмената као што су еко-шеме и рурални развој, уз обавезу управљања животном средином што обухвата и органску пољопривреду. Пољопривредне саветодавне услуге о одређеним темама биће ојачане, посебно као део система пољопривредног знања и иновација, да би се промовисала релевантна размена знања почев од 2022. године. Такође, према овој тачки плана, треба промовисати размену најбољих пракси (образовање и обука, наставни планови и програми, курсеви, материјали итд.) на нивоу ЕУ и на националном нивоу, који омогућавају образовање пружаоца услуга (нпр. техничке школе, универзитети), да би се развили курсеви о органској пољопривреди као део општег наставног плана и програма, и представила иновативна решења која циљају на органски сектор (производња, прерада, малопродаја и потрошња). ЕУ Мреже демонстрационих фарми биће успостављене на одређене теме ради вршења промоције, а партиципативни приступ (ширење) кроз будућу ЗПП мрежу ће истаћи најбоље праксе и синергије са одговарајућим пројектима. Осим тога, наводи се да би требало подстаћи државе чланице да укључе повећање органске аквакултуре у своје вишегодишње националне стратешке планове за аквакултуру, као и да припреме најбоље коришћене могућности за постизање ове сврхе. Комисија такође треба да олакша размену најбољих пракси и иновација за органску аквакултуру.

Развијање секторске анализе за повећање транспарентности тржишта

Сматра се да је доступност података – посебно о производњи и ценама, трговини, преференцијама потрошача и специфичним маркетиншким каналима – од суштинског значаја за обликовање, праћење и евалуацију

политике ЕУ о органској производњи. Према томе, истиче се да ће даљи напори на прикупљању, анализирању и дистрибуцији података на редовној основи повећати транспарентност и поверење у органски сектор. Да би пружила свеобухватан преглед сектора органске производње Комисија ће, почевши од 2021. године, у оквиру предвиђене Активности 10 објављивати редовне извештаје о органској производњи у ЕУ на основу података Еуростата, који посебно садрже информације о површинама, имањима укљученим у органску производњу и производни сектор, као и годишњи извештај о увозу органских производа из трећих земаља. Како се наводи у плану, заинтересоване стране, јавна управа и академска заједница такође се све више интересују да имају приступ тачним и благовременим подацима о органским производима. У том смислу, предвиђа се да ће Комисија у оквиру Активности број 11, почевши од 2022. године, интензивирати прикупљање тржишних података у сарадњи са државама чланицама и проширити тржишне анализе ЕУ на органске производе.

Поддршка организацији ланца исхране

Органску пољопривреду карактерише уситњеност, при чему произвођачи имају приступ ограниченом броју прерађивача и трговаца. Неравнотежа у ланцу исхране ограничава преговарачку моћ органских фармера, која се може се повећати како укупан тржишни удео органских производа у прехранбеном сектору буде растао. Стварањем или приступањем организацији произвођача, органски фармери могу имати користи од ЕУ средстава у оквиру ЗПП-а, и из подршке и средстава доступних у оквиру Заједничке организација тржишта за производе рибарства и аквакултуре, да би се побољшала организација између различитих актера у ланцу снабдевања органским производима. У плану се истиче да се мали пољопривредници у ЕУ суочавају са релативно високим трошковима и бирократијом која је повезана са сертификацијом органских производа. Уредбом 2018/848 о органској производњи уведен је систем „групне сертификације“, који омогућава фармама које испуњавају одређене критеријуме да формирају групу са другим малим газдинствима за смањење трошкова инспекције и сертификације, и за пратеће административно оптерећење. Имајући то у виду, предвиђено је да ће Комисија, почевши од 2021. године, у оквиру Активности број 12 извршити анализу степена организованости у ланцима снабдевања органског сектора и идентификовати начине побољшања консултација са произвођачком организацијом, представницима и другим заинтересованим странама, као и да испита законску могућност формирања или придруживања одређеног органског произвођача организацијама и, где је могуће, подстицати државе чланице да за ту сврху издвајају средства. Утврђено је и да организације произвођача имају већу тржишну моћ и да генерално могу помоћи појачавању

позиције органских фармера у ланцу снабдевања храном, посебно када дође до суочавања са непоштеном трговинском праксом. Предвиђено је да ће кроз Активност број 13, почевши од 2022. године, Комисија настојати да подигне свест и да пружи релевантне информације о „групној сертификацији“, омогућавајући пољопривредницима малих газдинстава да деле трошкове и административни терет сертификације, у складу са Уредбом 2018/848 о органској производњи.

Појачавање локалне и мале обраде и неговане кратког трговинског споја

У овом документу утврђено је да се органска пољопривреда развила углавном на нивоу примарне производње, док је органска обрада слабије развијена и регулисана. Улагање у пажљиву обраду, технике за одрживо и виšekратно употребљиво паковање и постизање бољег разумевања, питања квалитета и безбедности у органским ланцима снабдевања, у комбинацији са прописима, важно је за стварање нове вредности за произвођаче органске хране. У документу се истиче да је смањивање километраже хране и утицај климатских промена још један од изазова за органску производњу. Малим органским произвођачима, лоцираним у удаљеним областима, ова ситуација би требало да омогући да пронађу излаз за своју производњу и да имају користи од додатне вредности својих производа са органским статусом. Међутим, како се наводи, оператери често нерадо прелазе на органске производе због недостатка организованости и ефикасних комерцијалних ланаца снабдевања. Размена искуства и знања може подстаћи стварање локалних тржишта хране са кратким ланцима снабдевања, чиме се подржава интегритет и квалитета органског производа. Посебни програми и учешће у руралним мрежама такође су важни. Органска производња може помоћи у стимулацији нових пословних модела. „Био дистрикт“ је географско подручје где пољопривредници, туристички оператери, удружења и јавне власти склапају споразум о одрживом управљању локалним ресурсима, заснованим на органским принципима и пракси. Циљ је да се максимизира економски и социокултурни потенцијал територије. Сваки ‘Био дистрикт’ укључује начин живота, исхрану, међуљудске односе и разматрање природе. Ово резултира локалном пољопривредном производњом коју потрошачи цене и стога она има већу тржишну вредност. Активност број 14 овог плана предвиђа да ће се Комисија, почевши од 2023. године, ангажовати да у сарадњи са државама чланицама и заинтересованим странама подстакне локални и мали обим прераде, у складу с циљем Уредбе 2018/848 о органској производњи да би се кренуло ка краћим органским ланцима снабдевања, пружајући еколошке и друштвене бенефиције, као део својих напора у подршци трговине органским производима унутар ЕУ, као јединственог тржишта. Активност под бројем 15 односи се на обавезу Комисија да од 2022. године помаже државама

чланицама у осмишљавању мера за органску пољопривреду у руралним областима, које промовишу традиционалне услове рада и живота, као и родну равноправност и запошљавање младих пољопривредника.

Побољшање исхране животиња у складу са органским правилима

Органско сточарство мора испунити високе стандарде добробити животиња у ЕУ и то у складу са потребама понашања специфичних за животињске врсте, у складу са приступом здрављу животиња у ЕУ. Есенцијални адитиви за храну, као што су витамини, све више се производе ферментацијом са генетски модификованим микроорганизмима (ГММ). Како ова техника производње није у складу са органским принципима, а како индустрија додатка храни можда неће поднети захтев за одобрење адитива произведених од конвенционалних микроорганизама, проблеми у снабдевању есенцијалним адитивима у органском сточарству се повећавају. Поред повећања доступности протеина за храну из локалног извора, алтернативу за изворе протеина за сточну храну треба пронаћи како би се обезбедила одржива и разноврсна животињска исхрана. То може укључивати инсекте, морске залихе хране (нпр. алге) и нуспроизводе из биономије (нпр. отпад из рибарства и аквакултуре). С тим у вези, предвиђено је да кроз Активност број 16, у оквиру овог плана, Комисија намерава да подржи истраживање и иновације у оквиру Хоризонт Европе о алтернативним изворима, органским витаминима и другим супстанцама за које се може испоставити да су неопходне, као и другим алтернативним изворима протеина, имајући у виду њихове техничке и економске карактеристике.

Јачање органске аквакултуре

Органска аквакултура, како се истиче у овом Акционом плану, може помоћи да се задовољи потражња потрошача за разноликом висококвалитетном храном произведеном на начин који поштује животну средину и обезбеђује добробит животиња. Такође, у плану се наводи да ова врста производње може помоћи да се попуни јаз између потражње за производима аквакултуре у ЕУ и одрживе производње аквакултуре. Стога, у оквиру Активности број 17, почев од 2022. године, Европска комисија намерава да подржи истраживања и иновације о алтернативним изворима хранљивих материја, узгој и добробит животиња у аквакултури, улагања у прилагођену поликултуру и мултитрофне системе аквакултуре и мрестилишта и расаднике за органску млађ. Она такође планира да идентификује и по потреби адресира све специфичне препреке раста органске аквакултуре у ЕУ. Како се ближе наводи у овом Акционом плану, очекује се да ће нове смернице о одрживом развоју аквакултуре у ЕУ, које је Комисија

усвојила у пролеће 2021. године, подстаћи државе чланице и заинтересоване стране да подрже повећање органске производње.

Унапређење доприноса одрживости органске пољопривреде

У овом Акционом плану прихвата се да одржив и отпоран пољопривредни и аквакултурни сектор зависи од побољшања биодиверзитета, који је фундаменталан за здрав екосистем и критичан за одржавање циклуса хранљивих материја у земљишту, чисте воде и опрашивача. Повећање биодиверзитета омогућава пољопривредницима да се боље прилагоде климатским променама. Органски сектор је по својој природи оријентисан ка вишим еколошким стандардима, садржаним у својим циљевима и принципима. Са порастом глобалне температуре и повећањем временске непредвидивости, важно је да пољопривреда, укључујући органску, појача своју улогу у борби против климатских промена. Екстензивне пољопривредне праксе и употреба обновљиве енергије уместо фосилних горива пружају сектору органске пољопривреде прилику да води пут ка бољем коришћењу ресурса и смањењу отпада и емисије угљеника.

Смањење климатског и еколошког отиска

У овом плану се тврди да пољопривреда и аквакултура играју кључну улогу у испуњавању амбиција ЕУ за смањење гасова стаклене баште у пројекту Неутрална Европа до 2050. године. При томе, органска пољопривреда користи бројне праксе које доприносе ублажавању климатских промена, са додатним користима за животну средину и биодиверзитет. Потрошачи су све више заинтересовани за познавање утицаја производа на животну средину, тако да доносе одлуке засноване на одрживости. У оквиру Активности под бројем 18 Комисија ће, почев од 2022. године, предузимати кораке за успостављање пилот мреже за климу, уз органска газдинства, живе лабораторије и светионике, а ради размене најбољих пракси.¹⁵

Повећање генетског биодиверзитета и повећање приноса

Призната је улога органске пољопривреде у одржавању здравог екосистема. То отуд, што се њоме поштује биодиверзитет, са постојањем природних предатора и очувањем еколошке равнотеже. Уредба 2018/848 о органској производњи уводи посебне циљеве и сродне принципе за заштиту

¹⁵ Shyam Kumar Basnet, Amanda Wood, Elin Rööf, Line Josefin Gordon, "Organic agriculture in a low-emission world: exploring combined measures to deliver sustainable food system in Sweden", *Sustainability Science*, 2023, Vol. 18, No. 6517, pp. 1–19.

биодиверзитета, који ће ојачати улогу органских фармера као промотера за очувања биодиверзитета. Као део „Стратегије од њиве до трпезе”, Комисија ће такође ревидирати Директиве о управљању семеном како би олакшала регистрацију сорти семена, укључујући и она која се користе за органску пољопривреду, уз развој активности за очување генетских ресурса и развој семена са већом генетском варијабилношћу и ширим потенцијалом биодиверзитета. Активност број 19 овог Акционог плана односи се на побољшање биодиверзитета и повећање приноса, тако што ће Комисија, почев од 2022. године, издвојити средства у оквиру Хоризонт Европа за подршку очувања и коришћења генетских ресурса, активности пре-оплемењивања и оплемењивања, и доступности органског семена, дајући допринос развоју органског хетерогеног биљног репродуктивног материјала и биљних сорти погодних за органску производњу. Она ће успоставити ЕУ мреже демонстрационих фарми ради промовисања партиципативног приступа (ширење); ојачаће саветодавне услуге на фармама, посебно као део пољопривредног знања и иновационог система, да би се промовисала размена знања о материјалу погодном за органску пољопривреду. Комисија такође намерава да подржи истраживање и иновације у побољшању органских приноса.

Алтернативе спорним инпутима и другим средствима за заштиту биља

Органска пољопривреда позната је по ограничењу инпута ван фарме. Органско законодавство дозвољава употребу специфичног сета средстава за заштиту биља са нижим утицајем на животну средину и на земљиште. Међутим, одређене супстанце штете тлу и фауни, и када једном исцуре у подземне воде могу угрозити водене врсте. Стога је важно да се настави са истраживањем путева за постепено укидање или замену спорних инпута за органску пољопривреду као што је бакар, и да се развију алтернативе за ове производе за заштиту усева органске пољопривреде. У том смислу, Активност број 20 Акционог плана овлашћује Европску комисију да, почев од 2023. године, издвоји средства у оквиру Хоризонта Европа за истраживања и иновативне пројекте о алтернативним приступима спорним инпутима, посебно имајући у виду бакар и друге супстанце, и да почев од 2022. године, надовезујући се на предстојећу Уредбу о биопестицидима а преко ојачане саветодавне службе за фарме, реагује где је то потребно ради утврђивања коришћења алтернативних средстава за заштиту биља, као што су она која садрже биолошки активне супстанце.

Унапређење добробити животиња

Органска пољопривреда игра важну улогу у побољшању добробити животиња, што је саставни део одрживости прехранбених система.

Ефикаснија добробит животиња побољшава здравље животиња и квалитет хране, смањује потребу за лековима и може помоћи очувању биодиверзитета. У складу са „Стратегијом од њиве до трпезе”, потребно је предузети радње за додатно побољшање добробити животиња, мобилишући све расположиве инструменте за бољи одговор на очекивања и захтеве грађана. Органска пољопривреда требало би да остане модел у погледу заштите добробити животиња, и да подразумева гаранцију за потрошача да су животиње биле добро третиране дуж ланца исхране и да су могле да испуне своје природне потребе и понашања било на нивоу фарме или током транспорта, и да буду поштеђене било каквог бола, невоље или патње који се може избећи, укључујући и време њиховог убиства. Стога, Активност број 21 овлашћује Комисију да настави да ради са државама чланицама и цивилним друштвом на проналажењу конкретних и оперативних начина за даље унапређење добробити животиња у органској производњи.

Ефикасније коришћење ресурса

Политике циркуларне економије стављају ефикасност ресурса у центар доношења одлука обезбеђивањем додатне вредности, и да се ресурси могу дуже користити и поново користити, чиме се елиминише отпад, минимизира потражња за ресурсима (попут воде, фосилних горива и енергије), побољшава ефикасност и смањују трошкови. Током протеклих 50 година економска улога пластике стално се повећавала, а пластика је постала важна за све већи број производа и ланца производње. Међутим, производња пластике и спаљивање пластичног отпада доводе до значајне емисије гасова стаклене баште. Много пластике се још увек користи у органској пољопривреди, у виду биоразградиве пластике. У Активности број 22 даје се зато овлашћење Комисији да усвоји „Оквир о пластици”, укључујући и биолошки разградиве материјале који се могу компостирати на принципима и критеријумима под којима се користе одрживи материјали који су лако биоразградиви у природним условима и који су корисни за животну средину. Дакле, оквир ће покривати сву пластику, укључујући и употребу у свим врстама пољопривреде, и стога ће бити веома релевантан за органску пољопривреду која се спроводи на бази одрживости. Осим тога, у овом Акционом плану наводе се мере за спречавање загађења вода. Наиме, тврди се да су неке пољопривредне праксе главна претња слатким водама и мору, што је углавном због дифузног загађења хранљивим материјама (азота и фосфора), али и пестицида. Тако се наводи да је око 38% водених површина ЕУ под притиском дифузног загађења (од тога је 25% пољопривредна производња главни извор загађења). То подразумева процес захватања воде за наводњавање и хидроморфолошке промене (нпр. дренажу). Претпоставља се да ће климатске промене повећати потребу за наводњавањем у ЕУ и смањити

доступност воде. Из тог разлога, Активност број 23 указује да би Комисија требало да промовише ефикасније и одрживије коришћење воде, повећану употребу обновљиве енергије и чистији транспорт, као и смањење ослобађања хранљивих материја у свим врстама пољопривреде, при чему би требало да предњачи органска пољопривреда. Улога држава чланица на овом плану је првенствена, будући да би оне требало да раде на остваривању планираних мера кроз своје стратешке планове ЗПП.¹⁶

4) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Акциони план за развој органске производње донет је у форми Саопштења комисије упућеног Европском парламенту, Савету, Европском економском и социјалном комитету и Комитету региона. Исти је ступио на снагу даном објављивања у Службеном листу ЕУ – 19. априла 2021. године. Овој верзији претходио је документ усвојен 25. марта 2021. године. Акциони план поред основног текста садржи и анекс. У форми резолуције Европског парламента, Акциони план објављен је 6. децембра 2022. године.

5) ИЗВОРИ

Basnet, Shyam Kumar, Wood, Amanda, Röö, Elin, Gordon, Line Josefin, “Organic agriculture in a low-emission world: exploring combined measures to deliver sustainable food system in Sweden”, *Sustainability Science*, 2023, Vol. 18, No. 6517.

Caprile, Anna, McEldowney, James, “Development of organic production in the EU: 2021-2027 action plan [Policy Podcast]”, *ThinkThank*. Интернет: <https://epthinktank.eu/2021/07/29/development-of-organic-production-in-the-eu-2021-2027-action-plan/>, 12.7.2023.

“Commission staff working document: EU green public procurement criteria for food, catering services, and vending machines”, SWD (2019) 366 final. Интернет: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12672-2019-INIT/en/pdf>, 12.7.2023.

“Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions,” COM(2020) 381 final. Интернет: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:ea0f9f73-9ab2-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF, 12.7.2023.

¹⁶ Gabrijel Ondrasek, Jelena Horvatinec, Marina Bubalo Kovačić, *et al.*, “Land Resources in Organic Agriculture: Trends and Challenges in the Twenty-First Century from Global to Croatian Contexts”, *Agronomy*, 2023, Vol. 13, No. 6, pp. 1–17.

- “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions on an Action plan for the development of organic production”, COM(2021) 141 final/2, 19.4.2023.
- “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions on an Action plan for the development of organic production”, COM(2021)141 final of 25.3.2021.
- “Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions, the European Green Deal”, COM/2019/640 final. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>, 12.7.2023.
- “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions EU Biodiversity Strategy for 2030 Bringing nature back into our lives”, COM/2020/380 final. Интернет: <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380>, 12.7.2023.
- “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Recommendations to the Member States as Regards their Strategic Plan for the Common Agricultural Policy”, COM/2020/846 final. Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0846>, 12.7.2023.
- Дабовић, Душан, „Уредба о финансирању, управљању и праћењу заједничке пољопривредне политике Европске уније”, *Европско законодавство*, 2023, бр. 81–82.
- “Employment rates by sex, age, and degree of urbanization (%)”, EUROSTAT. Интернет: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/LFST_R_ERGAU_custom_443889, 12.7.2023.
- “European Parliament resolution of 3 May 2022 on an EU action plan for organic agriculture” (2021/2239(INI)(2022/C 465/02), *O.J. C 465/22*, 6.12.2022.
- “Mean and median income by the degree of urbanization”. Интернет: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ILC_DI17_custom_416294, 12.7.2023.
- Ondrasek, Gabrijel, Horvatinec, Jelena, Bubalo Kovačić, Marina, *et al.*, “Land Resources in Organic Agriculture: Trends and Challenges in the Twenty-First Century from Global to Croatian Contexts”, *Agronomy*, 2023, Vol. 13, No. 6.
- Pilvere, Irina, Aleksejs Nipers, Irina, Pilvere, Aija, “Evaluation of the European Green Deal Policy in the Context of Agricultural Support Payments in Latvia”, *Agriculture*, 2022, Vol. 12, No. 12.

Schmid, Hanspeter, "Regulation (EU) 2018/848 – The New EU Organic Food Law", *EFFL*, 2019, No. 1.

„Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године”, *Службени гласник РС*, бр. 85/2014.

“Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007”, *OJ L* 150, 14.6.2018.

ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

У Стратегији пољопривреде и руралног развоја Републике Србије, за период 2014–2024. године, наводи се да у Србији постоје повољни услови за развој органске производње и да је након увођења подстицаја за развој органске производње, запажен константан раст броја произвођача и површина на којима се примењују методе органске производње.¹⁷ Међутим, како се наводи, Србија нема развијен правни оквир којим се дефинише органска пољопривредна производња, али је препознат велики значај и потенцијал ове врсте пољопривредне производње. Такође, уочено је да домаће тржиште органских производа није довољно развијено, будући да до сада није предузето довољно напора на едукацији произвођача, потрошача и промоцији органских производа. При томе је у овој стратегији, као један од стратешких циљева, постављено повећање површине под органском производњом за трећину површине, у посматраном периоду до 2024. године. Аутор сматра да би након доношења Стратегије о развоју пољопривреде, за следећи десетогодишњи период, требало донети национални Акциони план о развоју органске производње, у складу са размотреним Акционим планом ЕУ, а ради усклађивања домаћих прописа са *acquis communautaire*, као и ради унапређења органске производње и пољопривреде у Републици Србији, у складу са европским пољопривредним стандардима и стандардима који се односе на заштиту животне средине.

**ACTION PLAN OF THE EUROPEAN UNION FOR THE DEVELOPMENT
OF ORGANIC PRODUCTION (2021–2027)**

Abstract: This work aims to determine and present the basic elements of the European Union Action Plan on Organic Production from 2021 to 2027. The methods used in this research are text analysis, the comparative method, the formal-legal method, and the statistical method. After the introduction and presentation of the overall measures brought by this document, the paper content is presented in three sections: 1) Stimulating demand and ensuring consumer confidence; 2) Stimulating conversion and strengthening the value chain; and 3) Improving the contribution to the sustainability of organic agriculture. In the section that pertains to assessing the significance of this EU regulation in the relevant area of the Republic of Serbia, a comparison was made with the Strategy of Agriculture and Rural Development of the Republic of Serbia for the period from 2014 to 2024 in the part that relates to organic production, bearing in mind the relevant statistical data in our country at the time. Namely, this Strategy states that after the implementation of incentives to promote organic production, a constant increase in the number of producers and areas where organic production methods are applied was observed. However, as stated, the domestic market for organic products remains underdeveloped due to insufficient efforts made thus far in educating producers and consumers and promoting organic products. At the same time, one of the strategic goals of this Strategy was to increase the area under organic production by 33 percent in the observed period until 2024. Therefore, in line with adopting the Strategy for Agricultural Development in the next ten years, a national action plan on developing organic production should be adopted to improve organic production in our country, following the abovementioned EU action plan.

Keywords: EU, agriculture, organic production, action plan, *acquis communautaire*.